

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/161047>

Please be advised that this information was generated on 2021-06-14 and may be subject to change.

BOEKRECENSIE

W. Duijst & T. Naujocks, *Over lijken**

Prof. mr. J.C.J. Dute**

In de inleiding van *Over lijken* zeggen de auteurs: 'Wij hebben het lijk in het midden gezet, zijn er omheen gelopen, hebben het begin en het eind proberen te bepalen en hebben alles proberen te bedenken wat een mens met een lijk zou kunnen doen.' En dat is ook precies wat de lezer gepresenteerd krijgt. In tien hoofdstukken wordt ingegaan op het intreden van de dood, de juridische positie van het lijk, het identificeren van lijken, de lijkschouw, het vervoer van lijken, sectie, wetenschappelijk onderzoek en onderwijs met lijken, de lijkbezorging en nog veel meer.

De auteurs, Duijst en Naujocks, zijn allebei forensisch arts, eerstgenoemde tevens jurist. Door hun forensische achtergrond weten ze ook vanuit de praktijk waar ze het over hebben. *Over lijken* is verder vlot geschreven en gelardeerd met relevante regelgeving, casuïstiek, foto's en allerhande wetenswaardigheden. Dit maakt het boek aantrekkelijk om te lezen. Zelfs het Duitse vonnis over de 'kannibaal van Rothenburg', waarbij het slachtoffer ermee had ingestemd dat hij zou worden opgegeten, ontbreekt niet.

Over de dood en het lijk blijken veel juridische vragen te stellen, soms ook verrassende: is een (los) hoofd of romp een lijk? (ja, met als gevolg dat een overleden persoon uiteen kan vallen in meerdere lijken); is een lijk een persoon of een goed? (volgens de Hoge Raad een goed, maar wel een bijzonder goed); mag een lijk in de kerk worden begraven? (nee, al tweehonderd jaar niet meer, alleen voor leden van

het Koninklijk Huis ligt dit anders); kan postmortaal een kind worden gebaard? (nee); wanneer houdt een lijk op een lijk te zijn? (dat hangt mede af van de vraag of lijkbezorging heeft plaatsgevonden).

Er zijn amper onderwerpen te bedenken die niet in *Over lijken* aan bod komen. Wel had meer aandacht kunnen worden besteed aan de zogenoemde virtuele sectie, een steeds meer toegepaste methode waarbij gebruik wordt gemaakt van een CT- of MRI-scan. Dit onderwerp wordt met een paar regels afgedaan (p. 79-80). En het standpunt van de auteurs dat met een MRI- en een CT-scan de lichamelijke integriteit niet wordt geschonden, is naar mijn oordeel onjuist.

In de ondertitel staat dat het boek is geschreven vanuit 'juridisch-medisch' perspectief. Wat dit voor perspectief is, blijft duister. Een trefwoordenregister had niet misstaan. Af en toe zag ik onnauwkeurigheden. Zo wordt de geheimhouding van gegevens na de dood gebaseerd op de WGBO (p. 25), maar de WGBO is alleen van toepassing op rechtssubjecten, dus niet op overledenen. Er wordt nog verwezen naar de inmiddels als zodanig ingetrokken Wet cliëntenrechten zorg (p. 26). Op pagina 27 valt te lezen dat bij erfeniskwesties het medische dossier van de overledene kan worden gebruikt om te bepalen of iemand bij leven wilsbekwaam was, indien bij leven aanwijzingen waren voor wilsonbekwaamheid. Uit HR 20 april 2001, NJ 2001/600 volgt echter dat dit iets te kort door de bocht is.

Op pagina 60 staat dat voor gebruik van medische gegevens van een overledene ten behoeve van de identificatie van een onbekende dode zal moeten worden gewerkt met de constructie van de veronderstelde toestemming. Daar kan ik mee instemen, maar de auteurs zaaien vervolgens verwarring als ze schrijven dat in dat kader toestemming moet

* Wilma Duijst & Tatjana Naujocks, met medewerking van T. Krap, *Over lijken, De dood en daarna, vanuit juridisch-medisch perspectief*, Apeldoorn-Antwerpen: Maklu 2015 (ISBN: 978-90-466-0629-2).

** Jos Dute is hoogleraar gezondheidsrecht aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit Nijmegen en redacteur van dit tijdschrift.

Prof. mr. J.C.J. Dute

worden gevraagd aan de (vermoedelijke) nabestaanden. Of kan worden uitgegaan van veronderstelde toestemming staat evenwel ter beoordeling van de hulpverlener die het dossier onder zich heeft, de familie heeft daar geen enkele zeggenschap over. En anders dan de auteurs stellen, hoeft de hulpverlener die meent dat de toestemming kan worden verondersteld, niet ook nog eens na te gaan of er een voldoende zwaarwegend belang is om het beroepsgeheim te doorbreken. Voldoende zwaarwegend belang is een zelfstandige rechtvaardigingsgrond naast veronderstelde toestemming.

Hoe dan ook, door de keur aan onderwerpen die de revue passeren, de vlotte betoogtrant en alle wetenswaardigheden is deze uitgave over de juridische aspecten van de dood informatief en onderhoudend, ook voor wie beroepsmatig zelden of nooit met de dood te maken heeft.